

Tentamen

Inleiding Numerieke Wiskunde Bachelor wiskunde jaar 1

Hertentamen

Datum: 11 juli 2017

Tijd: 09.00-12.00

Aantal pagina's: 3 (inclusief voorblad)

Aantal vragen: 5

Maximum aantal te behalen punten: 20 waarvan 2 gratis

Bij iedere vraag staat vermeld hoeveel punten hij waard is.

VOORDAT U BEGINT

- Controleer of uw versie van het tentamen compleet is.
- Schrijf **uw naam en studentnummer** en indien van toepassing **versienummer** op **elk vel papier** dat u inlevert en **nummer de pagina's**.
- Uw **mobiele telefoon** moet uit staan en in uw jas of tas zitten. **Uw jas en tas** moeten op de grond liggen.
- **Toegestane hulpmiddelen:** kladpapier. Overige hulpmiddelen zijn niet toegestaan.

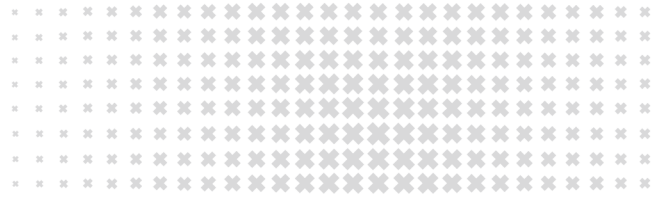

HUISHOUDELIJKE MEDEDELINGEN

- De eerste 30 minuten mag u de zaal niet verlaten, ook niet voor het bezoeken van het toilet.
- 15 minuten voor het eind wordt u gewaarschuwd dat het inlevertijdstip nadert.
- Vul na afloop van het tentamen het evaluatieformulier in, indien van toepassing.
- U bent verplicht zich op verzoek van de examiner (of diens vertegenwoordiger) te kunnen legitimeren met een bewijs van inschrijving en een geldig legitimatiebewijs.
- Tijdens het tentamen is toiletbezoek niet toegestaan, tenzij de surveillant hier toestemming voor geeft.

Succes!

Je kan 20 punten scoren, waarvan 18 in de opgaven en 2 gratis. Om te slagen heb je 11 punten nodig. Mits duidelijk beschreven inclusief de voorwaarden, mag je de stellingen uit de cursus gebruiken.

1. Een dekpuntiteratie (4 punten)

Beschouw de afbeelding

$$\phi : [0, \infty) \rightarrow \mathbb{R} : x \mapsto \frac{1}{1 + \sqrt{x}}.$$

(a=2) Bepaal een gesloten en begrensd interval $U = [a, b]$ met de volgende eigenschappen:

- De randpunten a en b van U zijn concrete, expliciete getallen;
- ϕ heeft een uniek dekpunt $\alpha \in U$;
- $\phi(U) \subset U$;
- de dekpuntiteratie $\alpha_{j+1} = \phi(\alpha_j)$ convergeert voor alle startwaarden $\alpha_1 \in U$ naar α ;

en geef bewijs voor ieder van die eigenschappen.

(b=1) Bepaal een startwaarde α_1 voor de dekpuntiteratie en een $j \in \mathbb{N}$ zo, dat $|\alpha - \alpha_j| \leq 10^{-3}$.

(c=1) Geef de afbeelding ψ van Newton-Raphson met de eigenschap dat $\psi(\alpha) = \alpha$ en $\psi'(\alpha) = 0$.

2. Een contractie op $\mathbb{C}^3$ (3 punten)

Beschouw de affiene transformatie

$$\Phi : \mathbb{C}^3 \rightarrow \mathbb{C}^3 : \begin{bmatrix} z_1 \\ z_2 \\ z_3 \end{bmatrix} \mapsto \begin{bmatrix} 2 \\ i \\ 2 \end{bmatrix} + \frac{1}{2\pi} \begin{bmatrix} 4 & i & 1 \\ -i & -3 & 1 \\ -1 & -3 & 2i \end{bmatrix} \begin{bmatrix} z_1 \\ z_2 \\ z_3 \end{bmatrix}$$

De 3×3 matrix in dit voorschrift (inclusief de breuk die ervoor staat) noemen we D .

(a=2) Bewijs dat Φ een contractie is op $\mathbb{C}^3$ in de maximumnorm $\|\cdot\|_\infty$ en geef de contractieconstante.

(b=1) Bewijs of ontkracht dat de spectraalstraal $\rho(D)$ van D kleiner is dan één.

3. De singulierewaardendecompositie (5 punten)

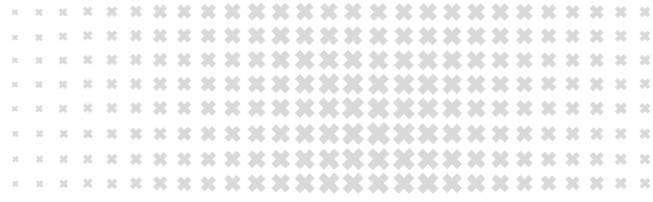
Beschouw voor iedere $p \in \mathbb{R}$ de matrix

$$A_p = \begin{bmatrix} 1+p & 1-p & -1+p & -1-p \\ 1-p & 1+p & -1-p & -1+p \\ -1+p & -1-p & 1+p & 1-p \\ -1-p & -1+p & 1-p & 1+p \end{bmatrix}.$$

(a=2) Bereken de singuliere waarden van A_p .

(b=2) Bepaal voor iedere $p \in \mathbb{R}$ een beste benadering B_p van rang één van de matrix A_p . Bereken ook de relatieve fout $\|A_p - B_p\|_F / \|A_p\|_F$ in deze benadering, en zijn compressieratio.

(c=1) Bepaal alle $p \in \mathbb{R}$ waarvoor A_p te schrijven is als product van vlakke rotaties.

4. Nog meer vlakke rotaties (2 punten)

Beschouw de volgende drie nulpatronen van reële 4×4 matrices,

$$\begin{bmatrix} * & * & 0 & 0 \\ * & * & 0 & 0 \\ 0 & 0 & * & * \\ 0 & 0 & * & * \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} * & * & 0 & 0 \\ 0 & * & 0 & 0 \\ 0 & * & * & * \\ 0 & 0 & 0 & * \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} * & * & * & 0 \\ * & * & 0 & * \\ * & 0 & * & * \\ 0 & * & * & * \end{bmatrix}.$$

Laat nu $A \in \mathbb{R}^{4 \times 4}$ willekeurig zijn.

Geef aan welke van bovenstaande nulpatronen, ongeacht wat de matrix A is, kunnen worden gerealiseerd middels toepassing van een eindig aantal expliciet berekenbare vlakke rotaties op A , en hoe.

De entrees op de posities met een sterretje mogen eventueel nul zijn, maar dit hoeft niet.

5. Rekenen in een geïdealiseerd getallensysteem (4 punten)

Laat $q \in \mathbb{N}_0$ gegeven zijn. Beschouw het geïdealiseerde getallensysteem

$$\mathbb{F}_q = \{0\} \cup \bigcup_{j \in \mathbb{Z}} \pm 2^j \mathcal{F}_q \quad \text{met} \quad \mathcal{F}_q = \{1, 1 + 2^{-q}, 1 + 2 \cdot 2^{-q}, 1 + 3 \cdot 2^{-q}, \dots, 2 - 2^{-q}\}.$$

Laat $fl : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{F}_q$ de afronding van $x \in \mathbb{R}$ naar het dichtstbijzijnde getal in $\mathbb{F}_q$ zijn; indien er daar twee van zijn, laat $fl(x)$ de grootste zijn in absolute waarde.

Schrijf $\varepsilon = 2^{-q-1}$. Dan geldt dus voor alle $x \in \mathbb{R}$ dat $fl(x) = x(1 + \eta)$ voor zekere $\eta \in \mathbb{R}$ met $|\eta| \leq \varepsilon$.

Definieer $x \oplus y = fl(x/y)$ voor alle $x, y \in \mathbb{F}_q, y \neq 0$, en benader voor elk gegeven paar $x, y \in \mathbb{R}, y \neq 0$ het quotiënt x/y met $fl(x) \oplus fl(y)$.

(a=2) Bestaan er voor elk paar $x, y \in \mathbb{R}, y \neq 0$ getallen $\hat{x}, \hat{y} \in \mathbb{R}, \hat{y} \neq 0$ met de eigenschap dat

$$fl(x) \oplus fl(y) = \hat{x}/\hat{y}, \quad \text{en} \quad |x - \hat{x}| \leq (2\varepsilon + \varepsilon^2)|x|, \quad |y - \hat{y}| \leq \varepsilon|y| ?$$

Zo ja, bewijs, zo nee, geef een tegenvoorbeeld.

Veronderstel dat een computer C is voorzien van het geïdealiseerde getallensysteem $\mathbb{F}_3$ en dat de elementaire berekeningen $+, -, \times, \div$ op C worden benaderd door $\oplus, \ominus, \otimes, \oslash$, waarbij

$$x \otimes y = fl(x * y) \quad \text{voor alle } x, y \in \mathbb{F}_3,$$

uitgezonderd deling door nul. De computer C wordt gebruikt om het unieke nulpunt $\alpha \in [1, 2]$ te benaderen van de continue functie

$$f : [1, 2] \rightarrow \mathbb{R} : x \mapsto x^2 - 3$$

middels de bisectiemethode. Hierbij wordt $f(x)$ met $x \in \mathbb{F}_3$ op C uitgerekend als $\tilde{f}(x) = (x \otimes x) \ominus 3$.

(b=2) Ga na dat $\tilde{f}(1) \otimes \tilde{f}(2) < 0$. De eerste benadering α_1 van α berekend door C is dus $(2 \oplus 1) \oslash 2$. Wat is dus de concrete getalswaarde $\alpha_1 \in \mathbb{F}_3$? Vervolgens, wat is $\tilde{f}(\alpha_1)$? Wat zijn $\tilde{f}(1) \otimes \tilde{f}(\alpha_1)$ en $\tilde{f}(2) \otimes \tilde{f}(\alpha_1)$? Wat is dus α_2 ? Bepaal tot slot ook de op C berekende waarden van α_3 en α_4 .